

se je to godilo, kaže, da je močvirsko ravnino že nekako na debelo pokrivala šota; kajti notranjsko blato po obeh stranéh Ljubljance leži malo ne samo na šotni plasti, ne sezáje obilo globokéje drugam v zemljo.

Če pregledamo naplavino po bregovih Ljubljance, ni težko razumeti, koliko rodovitne prstí je Krasu odnesene, posebno ako tudi pomislimo, da to je le majhen kosce naplavine; kajti nekoliko blata je ostalo po strugah pod zemljo, a nekoliko ga je voda nesla dalje v Savo in Dunaj (Donavo).

Voda, podpirana s posekavanjem gozdov, nam je storila, da so se Notranjske doline v zvezo odprle Ljubljanski ravnini in njenim razrastkom. Dokler je še Kras imel drevje in gozde, ni burja mogla prstí jemati; vodam je požiralnike mašilo povsod listje in rožje ali dračje; potoki in studenci so tekli največ vrhu zemlje, v tla poniknivi stoprav (še le) potem, kedar je topoglavi svét posekal gozde, kateri so nalašč odmenjeni, v redu držati zračno mokroto. Kar dalje tem več se je vodi v zemljo odprlo požiralnikov, ter ko je vso prst burja odpihala in voda odnesla, potem že ni mogla vrhu zemlje teči mokrina, s katero so zdaj tudi oblaki začenjali po redkem deževati. Apnenikove skale nimajo nič gostote, in zato so deževnico srebale, kakor rešeto; studenci so usehnili, ter voda, rastlinam živa potreba, začela je ponicevati, pod zemljo iskaje potov svojemu odtočilu. Golo, razpoklo skalovje in suhe struge nekdanjih potokov nam pričajo, da je nekdanj bila zemlja tod vse drugače obdelana. Kras požira kar dalje tem več svetá, in ako temu ne najdemo konca, to bodo v ne-davnih letih pustoto ležali rodoviti kraji, kateri so zdaj še vsi polni ljudi.

To se mi je potrebno zdelo povedati, da bi laže pokazal, kako bi se Unška dolina dala usušiti, ter da bi tudi odkril, kako voda zemljedelstvo tukaj pospešuje, tamkaj uničuje.

Notranjske doline, posebno Unška, imajo po sebi še zeleno rast, katero so jim ohranili gozdje, ki okolo njih stojé, in tudi povodnji, katere jih časi zalivajo. Kar globoče in hitreje voda beži v podzemeljske požiralnike, tem več blata s seboj odnaša. Vodna žrela po ravninah rastó od leta do leta, ker valovi, vrvrje v krepkih vrtincih, izpodjedajo prhko naplavljeno prst, predno poniknejo. Globoke zareze pri žrelih spodnjega Unca nam kažejo, kaj voda zna in more, ter ogoljeno kamenje, gledajoče izpod naplavja, uči, da je človeška moč jako slaba, kedar se z vodo bojuje. Že zdavnej zemlja tod ne dobiva toliko povračila, kolikor ima vedne izgube, ter vse kaže, da se Kras misli skoraj tudi v to dolino razširiti.

(Dalje prihodnjič.)

Poročilo o našem predivstvu.

Spisal Andrej Piskar.

Leta 1873. smo v Vodiški okolici, v Vesce, napravili prve večje poskušnje v predivstvu po Belgiškem načinu. Napravili smo godilnico, v kateri se godí lan v vodi in kmetijska družba je podarila tje potrebno orodje. Kmetovalci so sejali takrat precej mnogo izvirnega Ruskega semena, in naše poskušnje, ki smo jih napravili takrat z Ruskim lanom, so pokazale, da tudi pri nas moremo napraviti tako lepo blagó, kakor po drugih deželah, v katerih je predivstvo na visoki stopinji. Prepričali smo se, da iz 1 mernika semena moremo napraviti 1 cent prediva, 30 gold. vrednega, in to v srednjih letih.

Ta nova naprava je kmetovalcem prav všeč bila in so se mnogi z veseljem poprijeli novega izdelo-

vanja. Poglejmo zdaj, kak vspeh je imelo to po preteku treh let.

Kakor sem rekel, so se kmetovalci takrat pridno prijeli Ruskega semena in tudi novega izdelovanja. Naše delovanje in naše poskušnje so se posebno raztezale na gojenje lanú v vodi in tega so se nekateri še dosti privadili, tako, da so potem mogli sami naprej delati. Toda manjkalo nam je časa, da bi se bili mógli tudi izdelovanja popolnoma privaditi, kajti kdor se hoče Belgiškega izdelovanja le nekoliko privaditi, potrebuje samo zato vsaj en mesec časa. Kdor vé, kako težko se kaka nova reč v kmetijstvo vpelje, bo lahko razumel, da v 14 dneh se ne dá tako važna reč, kakor je Belgijsko izdelovanje prediva, v celi okolici vpeljati. Bil je storjen samo začetek, in jaz sem že takrat pisal v svojem poročilu, da je to le poskušnja, po kateri smo se prepričali, da moremo tudi pri nas predivstvo povzdigniti, ako bi se energično poprijeli. Jaz sem že takrat priporočal napravo izdelovalnic, katere bi vso stvar v roke vzele, ker nikakor ne moremo pričakovati, da bi se kmetovalci sami prijeli Belgiškega izdelovanja.

Gospodarjem, kateri so se novega načina poprijeli, se je gojenje v vodi in pa teritev na mašini še precej dopadlo, al nič jim ni všeč bilo otrepanje in izdelovanje na Belgiškem stolu, ker je to delo jako sitno in potrebuje ročnosti in vaje. Svetoval sem jim toraj, naj za zdaj samo na terilnici tarejo in potem predivo na naših trlicah izdelujejo, ker se je to delo po mojih prejšnjih skušnjah precej dobro skazalo in se pri ljudstvu za prvi začetek težko več doseči dá.

Pri tem je tudi ostalo. Čeravno niso bili v novem ravnaji še posebno vajeni in vtrjeni, vendar so vsako leto godili lan v vodi; toda nekaterikrat se jim je tudi skazil, da je bil ali preveč ali premalo goden, kajti to opravilo potrebuje mnogo pazljivosti in skušnj, katerih še niso imeli. Enaka težava je bila z izdelovanjem, ker tudi tega niso bili tako vajeni, kot bi bilo treba. Zato je čisto naravno, da so jim kupci pridelek grajali in da ga niso mogli tako prodati, kakor so pričakovali.

K tem neprijetnostim so prišle še druge. Kakor sem že omenil, je bilo lanéno seme, ki ga je kmetijska družba dobivala iz Ruskega, prva leta precej dobro, al leta 1874. in 1875. je bilo tako slabo, da mnogi, ki so veliko semena kupili, ga drago plačali in velike stroške z obdelovanjem imeli, niso pridelali ne pol funta prediva, ker je bilo seme tako smetljivo, da ga je plevel popolnoma zadušil in so mogli vse prekositi. To je mnoge oplašilo, da niso kupili več Ruskega semena. To je pa napravilo tudi zastopnikom novega izdelovanja neprijeten vtis.

Vendar se je pri vseh teh napakah in uimah obdržala nova naprava in posebno se je pogajal za njen napredek gospodar Jože Seršen iz Vesce. Če prav niso sejali izvirnega Ruskega semena, so pa sejali ono seme, ki so ga poprej sami pridelali iz Ruskega semena, katero, če tudi ni prav tako, kot izvirno, vendar se je dalo enkrat ali dvakrat sejati. Izdelovali so tudi domači lan z novim orodjem in nekateri si iskreno prizadevajo, da bi se stvar boljše vravnala in razširila. Posebno želijo ondotni kmetovalci, da bi dobili zopet zanesljivega semena in pa da bi bilo nekoliko ceneje; radi bi od kraja vsi sejali Rusko seme, samo če bi bilo zanesljivo.

Tako je s to rečjo po preteku treh let.

Opisal sem stvar, kakor je, kajti vedeti moramo, kako in kaj, da moremo potem poiskati pomočkov, s katerimi se odpravijo ovire.

Kakor iz vsega razvidimo, ne manjka pri tem početju nič drugega kot energičnega, navdušenega

delovanja. Če imamo dobre pogoje, da lahko lepo blago napravimo, potem ni skrbi, da bi ne mogli napredovati, če le hočemo! Stvar smo dobro začeli, toda do konca izpeljali je še nismo. Zato je treba dobro predvariti, kako hočemo delati za naprej, da bomo delali z uspehom. Ozirati se moramo na dosedanje skušnje in jih koristno porabiti, da dosežemo svoj namen.

Gospodarske novice.

* *Vrane kot velike sovražnice lubadarja* (podkožnega smrekovega črva), je potrdila skušnja nekega nadlogarja v Gornji Avstriji, ki je nalašč dal ustreliti nekoliko vran, ki so v gozdu okoli neke smreke se zbirale. In kaj je našel v njih želodcih? Vse polno lubadarjov, ki so jih s smreke požrle. Poljedelci in gozdarji morejo prepričani biti, da tudi vrana, kateri kmetovalci neradi kako žitno zrno privoščijo, je do brotnica polju in gozdom s tem, da pobira škodljive mrčese.

* *Dobrota hrušek se dá prav lahko spoznati* po poročilu časnika „Bulletin de la Société d' Horticulture de Genève“ s tem, da se na kožo hrušek s tinto kaj napiše. Tiste hruške, katere se napis tinte dobro prime, so boljše od takih, katerih se tinta ne prime. Morebiti bi utegnil kak sadjerejec to za šalo imeti, al navedeni časnik pravi, da je sadjerejec Buchetet to skušnjo že pred 15 leti naredil, in da se mu še zmirom potrjuje.

Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih.

Po „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“

(Dalje.)

Meseca novembra.

Dné	Leta	
19.	1694.	Je prišla prva kava, kakor je v zrnih, v Lipsko; pred tem se je le žgana in zmleta kava dobivala iz Holandskega.
20.	1810.	Je bila oklicana postava zaboljšanje močvirnih zemljišč na Laškem.
20.	1818.	So v Hohenheimu na Virtemberškem odprli slavnoznano višo kmetijsko šolo.
21.	1768.	Je bil oklican ukaz cesarice Marije Terezije, po katerem se imajo odpraviti sopašniki (gmajne) z ozirom nato, da se ubrani razširjanje živinskih kug.
23.	1855.	se je ustanovil ribški klub v Zgornji Frankoniji za vpeljavo umetnega ribštva.
23.	1870.	Je cesar Franc Jožef potrdil program za uravnavo kmetijskega in gozdarskega poskuševalstva v našem cesarstvu.
24.	555.	Sta dva kristjanska mniha vpeljala svilorejo v Evropi; ona sta pod cesarjem Justinijanom v svojih izvotljenih romarskih palicah skrivaj prinesla jajčica svilnih črvičev v Carigrad iz Serbenda na Kitajskem.

(Dalje prihodnjič.)

Slovensko slovstvo.

* *Kratek navod o cepljenji sadnih dreves.* Spisal Fr. Kuralt v Gorici (s podobami).

Tako se zove brošurica, ki nam kot poseben iztis „Gosp. Lista“ prav na kratko, pa tudi prav lahko umevno v pogovorih razlaga šesterni način cepljenja ter besedni nauk s podobami razjasnuje. Gospod Fr.

Kuralt, učitelj na deželni kmetijski šoli Goriški, je mož večletne prakse, tedaj strokovnjak v predmetu, ki ga v tej brošurici obdeluje in tako jasno razklada, da ga res vsak otrok lahko ume. Če tudi imamo mladih in starih sadjerejcev v slovenskem jeziku obilo, vendar z dobro vestjo rečemo, da marljivi gosp. Kuralt ni s tem navodom po nepotrebno pomnožil naše literature.

Ozir po domovini.

Popotne črtice.

Spisal političen sitnež.

(Dalje.)

Čez kake pol ure hodá zagledamo majhno, a lično hišico na griču, pod katero se Kolpa leno vali v svoji strugi. „To je gosp. plovanovo stanovanje, cerkev pa je še pol ure dalje na griču“ — razlaga najin spremljevalec. „Gospodje bodo najbrže v hiši, ker stoji voz pred njo, tedaj idimo tje.“

Ko se približamo, se prikaže moj znanec in prijatelj na pragu, ter nas prijazno vabi, da vstopimo. V sobi zagledam majhno družino, nekaj katoliških duhovnov in nekega učitelja. Moj prijatelj me predstavi gospodu plovanu, mlademu, nekoliko šibkemu možu z rujavkasto brado v narodni Hrvaški obleki. Jaz sem bil že prej prav radoveden in reči moram, da je bil vtis predstavljene mi osebe mi prav prijeten. Vsa postava kazala je vljudnost in ponižnost — lastnosti, ki se nahajate le pri ljudéh, ki niso puhle glave in ki svoje vednosti niso zajemali iz kakega „konversationslexikona“.

Gospod plován nam postreže po domači navadi in ker je bilo še dopoldne, s kupico dobre in čiste „rakije“ ter s koscem kruha. Po kratkem postanku pa se odpravimo, poslovivši se od njegove mlade gospé, nazaj proti Adlešičem in sicer tik ob bregu globoke in temne Kolpe. To je vse temno, ljudje in voda, le naša družba bila je vesela.

Prišedše nas v Adlešičah čaka že obed. Tedaj sedemo krog mize in ko smo potolažili nekoliko želodec, razveže nam izvrstna vinska kapljica tudi jezike in tako se vrsté zdravice in napitnice do noči. Toda „Kranjč je rad vesel — kaj bi ne zapel? Njemu pesmi iz srca tekó.“ Pričelo se je tudi petje, še celó Marijnodoski gospod plován se dá pogovoriti, da zapoje „Rado ide Srbin na vojnike“. Lepo je donel glas njegov, vendar bilo je petje njegovo različno od našega. Če poje Kranjec to pesem, glasi se jasno, veselo, spodbudljivo, navdušljivo. Gospoda plovana petje pa je bilo, čeravno lepo in pravilno, vendar nekako bolj tužno, kakor je tužnost razlita nad vsem njegovim narodom. Kranjec, če poje, uka; ta pesem pa je bila, kakor da bi pevec žaloval. V glasovih je neka terca in kvinta, katere moj spremljevalec, da-si izurjen pevec, ni mogel zadeti. Ni „mol“, ne „dur“, ampak tako v sredi mora biti, ker se tako megleno-milo glasi. Menda je to še žalovanje naroda po svobodi, katero mu je grozoviti Turek vzel, — po domu, iz katerega ga je pregnal.

V sredi te vesele zabave pokliče nekdo gospoda župnika iz sobe. Naglo pride nazaj in pravi, da je klican k bolniku in prosi družbe, naj mu odhoda za zeló ne jemlje. Nemudoma potem odide; bila je že noč. Čez pičlo uro časa se vrne nazaj k družbi in četrť ure pozneje pride nekdo naznanit, da je bolnik umrl. Ta epizoda mi je zbudila zopet resne misli. „Glejte“ — sem modroval sam pri sebi — „kako težaven je stan duhovnika! Iz srede vesele družbe ga iztrga poklic in iti mora, kajti če bi bil na pr. nocoj gospod župnik se